

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

**«Το φαινόμενο της αρχαιοκαπηλίας
κατά την έναρξη της Αγγλοκρατίας
στην Κύπρο (1878) μέχρι το 1925 »**

ΑΝΤΩΝΗΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΙΟΥΛΙΟΣ 2017

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1. Εισαγωγή	σελίδα 3
2. Ορισμοί	σελίδα 4
3. Κατάσταση που επικρατούσε στο νησί πριν το 1878	σελίδα 5
4. Κατάσταση που επικρατούσε στο νησί από το 1878 μέχρι το 1905 .	σελίδα 11
5. Κατάσταση που επικρατούσε στο νησί από το 1905 μέχρι το 1925.	σελίδα 25
6. Χρονολόγιο Αρχαιοκαπήλων	σελίδα 30
7. Κυπριακές αρχαιότητες στα μουσεία του εξωτερικού	σελίδα 36
8. Νομοθεσία	σελίδα 44
9. Επιλογή Βιβλιογραφίας	σελίδα 48

Εισαγωγή

Η παρούσα εργασία αποτελεί διπλωματική εργασία στα πλαίσια του μεταπτυχιακού προγράμματος της Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου.

Κατ' αρχάς, αισθάνομαι την υποχρέωση να ευχαριστήσω ορισμένους από τους ανθρώπους που γνώρισα, συνεργάστηκα μαζί τους και έπαιξαν πολύ σημαντικό ρόλο στην εκπόνηση αυτής της μελέτης. Πρώτο από όλους θέλω να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή της διπλωματικής εργασίας, Καθηγητή κ. Γιώργο Γεωργή για την πολύτιμη καθοδήγησή του, την εμπιστοσύνη και εκτίμηση που μου έδειξε. Στη συνέχεια θα ήθελα να ευχαριστήσω τους καθηγητές κ. Αντώνη Κλάψη και κ. Μάριο Ευρυβιάδη, οι οποίοι με τα πλούσια πνευματικά, ακαδημαϊκά προσόντα και το ήθος τους συνέβαλαν ουσιαστικά στην ολοκλήρωση αυτής της μελέτης. Το φαινόμενο της αρχαιοκαπηλίας με απασχόλησε εδώ και πολλά χρόνια, από την περίοδο της ανασκαφικής μου εμπειρίας και της ενασχόλησής μου με τις αρχαιότητες μέχρι και σήμερα που διδάσκω Ιστορία στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Η χρονική περίοδος που επέλεξα να ασχοληθώ και να μελετήσω ειδικότερα, αφού ήρθα σε συνεννόηση με τον επιβλέποντα καθηγητή μου, είναι από την έναρξη της Αγγλοκρατίας στην Κύπρο, δηλαδή, από το 1878 μέχρι το 1925 που τελικά το νησί έγινε αποικία του Στέμματος¹. Αυτή η «καμπή» στην ιστορία μου κεντρίζει ιδιαίτερα το ενδιαφέρον γιατί έτσι μπορούμε να δούμε τις αλλαγές που γίνονται και παράλληλα τον τρόπο σκέψης και αντιμετώπισης, όπου υπάρχει, του φαινομένου αυτού.

Το μεγαλύτερο κίνητρο για τη διεξαγωγή μιας τέτοιας έρευνας είναι το γεγονός πως με την αρχαιοκαπηλία, δηλαδή την κλοπή και την παράνομη πώληση αντικειμένων που θεωρούνται αρχαιολογικά μνημεία, έρχεται αντιμέτωπο το σύνολο των αρχαιολόγων σε πολλές ανασκαφικές θέσεις κατά τη διάρκεια των εργασιών τους. Αυτό φαίνεται ξεκάθαρα από τις ανασκαφές σε τάφους, οι περισσότεροι από τους οποίους είναι συλημένοι, ενώ ελάχιστοι διατηρούνται ανέπαφοι, αλλά και από την πληθώρα αρχαιοτήτων που κοσμούν πολλά μουσεία του εξωτερικού και τις πολλές ιδιωτικές συλλογές ντόπιων και ξένων, στην Κύπρο και στο εξωτερικό.

Φιλοδοξία και αντικειμενικός σκοπός της έρευνας είναι η όσο το δυνατόν αρτιότερη κατανόηση του φαινομένου της αρχαιοκαπηλίας σε αυτή την περίοδο που μελετώ,

¹ Χάιντς Ρίχτερ, *Ιστορία της Κύπρου*, τ. Α', Αθήνα 2007, σ. 308

μέσα από την ενδελεχή εξέταση ενός μεγάλου αριθμού αρχειακού υλικού, κυρίως εφημερίδων.

Η εργασία ουσιαστικά διακρίνεται σε τρία μέρη, γίνεται μια σύντομη και περιεκτική αναφορά στο τι συνέβαινε στην Κύπρο πριν το 1878, στη συνέχεια η μελέτη αυτή φτάνει χρονολογικά μέχρι το 1905 που ψηφίστηκε ο Περί Αρχαιοτήτων Νόμος και εν κατακλείδι παρουσιάζεται η κατάσταση που επικρατεί από την ψήφιση του νόμου μέχρι που το νησί έγινε αποικία του Στέμματος.

Ορισμοί

Η παρούσα εργασία μελετώντας το φαινόμενο της αρχαιοκαπηλίας κατά τα πρώτα χρόνια της Αγγλοκρατίας στην Κύπρο θα κάνει χρήση μιας σειράς ορισμών και εννοιών οι οποίες, βεβαίως, χρειάζονται μια σαφή περιγραφή για την καλύτερη κατανόησή τους. Η ορθή επεξήγηση αυτών των όρων, η οποία και θα πραγματοποιηθεί παρακάτω, θα συμβάλει στην καλύτερη κατανόηση της εργασίας.

Αρχαιότητα : σημαίνει κάθε αντικείμενο είτε κινητό είτε τμήμα ακίνητης ιδιοκτησίας, το οποίο αποτελεί έργο αρχιτεκτονικής, γλυπτικής, γραφικής, ζωγραφικής ή οποιασδήποτε γενικά τέχνης, το οποίο έχει με ανθρώπινη ενέργεια παραχθεί, λαξευτεί, γραφεί, ζωγραφισθεί ή γενικά κατασκευασθεί με οποιοδήποτε τρόπο και με οποιαδήποτε ύλη πριν από τα τελευταία εκατόν χρόνια και το οποίο βρέθηκε, ανακαλύφθηκε ή ανασκάφηκε στην Κύπρο, περιλαμβανομένων των θαλασσίων ζωνών της Κύπρου, και περιλαμβάνει κάθε τέτοιο αντικείμενο ή μέρος του το οποίο έχει προστεθεί, ανακατασκευασθεί, αναπροσαρμοσθεί ή υποκατασταθεί μεταγενέστερα: Νοείται ότι για έργα εκκλησιαστικής ή λαϊκής τέχνης μεγάλης αρχαιολογικής ή καλλιτεχνικής ή ιστορικής σημασίας, αντί του χρονολογικού οροσήμου των εκατό χρόνων, θα λογίζεται το έτος 1940 μ.Χ., ανεξάρτητα από τον τόπο κατασκευής ή προέλευσής τους»².

Αρχαιοκαπηλία : είναι το παράνομο εμπόριο αρχαίων αντικειμένων³.

² http://www.cylaw.org/nomoi/arith/2014_1_200.pdf, σ. 2

³ Γιώργος Μπαμπινιώτης, *Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας*, Δεύτερη Έκδοση, Αθήνα 2002, σ. 288